

Előfizetési árak:

Egész évre	12 ft.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra	1 "
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:

Plettz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszó-
lamások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek.
Zápolya-utca 1-ső szám
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik mindennap.
vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

Borossebes.

Nagybecskerek, szeptember 7.

Harangzugás, harsonahangok, riadó üdvözlések, diszbe öltözött házak, meghajló lobogók és a hódoló nép üdvözlésének közt vonul be a magyar király Borossebesen ékes kísérete közepette a táborba. A legelső magyar ember, a legelső magyar katona! Ott, a hol hajdanta harcok tömkelegében sietett a diadalra fűtülő golyózápor, ölfüstgomolyokban és vérázta mezőn a harctól ittas sereg, ott most a béke-háborújának vonzó és tanulságos hadijátéka forog le pár nap alatt.

Látjuk a száz faluból felvonuló hadosztályokat, mint fejtik ki ügyes sebességgel remek hadvonalakat és két oldalt támadnak egymásra, köszöntve az ágyuszörnyek tomboló mennydöregésétől, kísérve a villámgyors huszárok riasztó kifejtésétől, rohamától. A szárnnyak inognak, a hirnökök száguldva repülnek át és vissza, majd kieszt hátrálás, cselvetés, szilárd elővonalas és végre a hadtudomány által meghatározott győzelem koronázza be a békében szerzett békés működést. Rövid pár napig tart az egész és egy jutalmak szerencsekosarának számtalan csillaga hull az ügyesek, a kitarók, az eszes fortélyosak felé. Mindezek fölött a király őrszeme nyugszik, hogy mint legfelsőbb bíró jutalmazzon vagy lesújtson, adjon vagy megvonjon, dicsérjen vagy gáncsoljon. Mert nagy megpróbáltatás a háborúnak a békés iskolája. A felsőtől le a közkatonaig mindegyikben egy vágy remeg és ez a dicsőség, a tehetségnek végső megfeszítése, hogy a fő hadurnak legkegyesebb tetszését elérje, a legénységétől fel egészen a törzstisztek legelsejéig egy akarat uralkodik, egy elszántság működik, egy törekvés nyilatkozik meg, hogy a sok ezer, mint egy ember egyöntetűen, egy lélektől áthatva mutassa erejét. E hadi játék komoly, mert a harcnak iskolája. A sok gyakorlás által nyert ügyesség majdan, ha a határok védelmére hív a harci kürt, vér, ölfüst golyók és ágyudőreik közt diadalra emelje az ország lobogóját.

A ki részt vett e hadgyakorlatokon,

az megmondhatója annak, hogy nem tréfa dolgot látott. Egytől egyig fellelkesült táborok küzdenek egymással, hogy a király színe előtt kifejtsek testi és lelki tehetségeiket. A király délczag alakja ily békés gyakorlatokon is fenn virraszt, mint a hogy elkiséri katonagyermekait a komoly tűzbe is, a hol ő vezet, a hol irányít, a hol kieszeli nekünk a győzelmet.

Évente lejön e czélből többször is hozzánk, hogy népünk között töltve idejét kilássa magának népünk harczedzettségét. Hiszen a dicséretszó, mely annyiszor hangzik el ajkáról, midőn a magyar hadgyakorlatok mezejét elhagyja, az a magyar népnek szól, a magyar katonának. És benne nem fukar, de a kintintetésben sem az. Végig tekintvén a katona schematizmus lapjain, ott látjuk a legmagasabb állásokig a magyar nevet, a vitéz magyar fiut, pedig az utolsó évtizedekben felküzdött fényes hadi állások nem a vérázott harcmezőn lettek elnyerve, hanem a békés harcmezőn. Ott fényeskedik a régi magyar leventéknek szelleme a király személye körül, ott délczageskednek délczag paripákon az ő kíséretében és a mint ő maga, ugy az egész nemzet abban reményeskedik, hogy a jövő háborújában újabb dicsét, újabb diadalmakat fogunk aratni és a békében bölcs fejedelem, a hadban is szerencsés leszen.

A magyar Alföld nem először köszönti itt királyát. Tavaly és azelőtt is sokszor gyűlt össze a harcosok tarka csoportja e pusztákon, hogy lejátsza a békeharcot és kivívja magának a Felső jóakarát. Az egész Alföld katonasága forr össze most a borossebesi gyűponban, az egész Alföldnek gyermekei lelnek ott találkat. Ott állnak a sorokban Temes, Krasó-Szörény, Csanád, Csongrád, Arad, Torontál fiai már jól bevégzett iskolázás után kiállva a fényes vizsgát, a száz hadtudós szemnek szigorú kritikáját.

Mi — Torontál — kik e nagy sikernek egy szerény, kisded részét képviseljük a borossebesi mezőkön, kívánjuk, kérjük, hogy a szerencse, a siker a mi gyermekeinket is koronázza. Fiaink nevében és hódolattól átmelegített szívvél,

fiaink érdekében is üdvözljük a koronás királyt széles e pusztán, üdvözljük, mint gyermekeink gondnokát, jóakaróját, atyját.

Igaz, hogy hévvel ápol, szerény köszöntésünk egybevegyül az egész ország örömebe és az érzelme e nagy megyében elhangzó csekély szavunk, de áthat a hódolatot gerjesztő fény, mely lesugároz a Felső koronájából minden egyesnek szívébe és épp mert nem állunk egyedül, így magunkban érzetünk is erősebb, izmosabb. Mint hódoló hivi hódolatunk rokon az országéval, mint üdvözlők, szívünkben átrezeg az egész ország öröme, mint köszöntők egy hangon kiáltjuk a többivel az isten hozott egyszerű fenséges ígét.

Emel a tudat, hogy számot teszünk az erővel, mely ott nyilatkozik meg gyermekeinkben, ébreszti lelkesedésünket, hogy a mi földünket tapossa a király és lángoló szeretettel rivalgjuk viszhangosan a jövő Felső elébe: éljen, védjen és szeressen.

Vilmos császár beszéde. Metzből sürgönyzik, hogy a polgári hatóságok tegnapi diszében Vilmos császár beszédet mondott, melyből idézzük a következőket: Mai pohárköszöntőm a birodalmi tartományoknak s azok közül Lotharingiának szól. Szívvel jövő forró köszönetet mondok a lotharingiaiaknak a meleg és szives fogadtatásért. A zajos örömrival, az örvendő arcok, az örömtől áthatott szavak, a melyek engemet fogadtak, szíves köszönetre köteleznek. Az ovációkból és Metz város, valamint a vidéki lakosság ünnepi hangulatából látom, hogy Lotharingia jól érzi magát a birodalomban. Nos, uraim, hogy bizonyosságát adjam annak, mikép igazán igyekszem megismerni gondolkozásukat, ott hont alapítottam magamnak önkök között. Urvillei szomszédaim közt jól érzem magamat. Vegyék azt biztosításnak arra nézve, hogy háborítlanul haladhatnak utakon és láthatnak keresetük után. Az egységes német birodalom biztosítja önöknek a békét. Önök németek és azok is fognak maradni. Segítsen rá bennünket az Isten és német kardunk. Poharamat a német birodalmi tartományok és hű lotharingiaiak boldog ágára emelem. Éljenek, éljenek és harmadszor is éljenek!

A „TORONTÁL” TÁRCZÁJA.

Nagy Imre.

Sokszor láttuk őt, mint járt délczag alakja a nemzeti színház foyerja előtt, oly magasan, egyenesen mint hősei, melyeket a színpadon adott. A klasszikus vonású arc az ő elegáns hidegségével, de jószágtól szikrázó szemével nyugodtan, ám nem kimérten tartott körültekinést az utca zsongó-bongó tömege fölött. Az udvaron élénk beszélgető ki ágálás nélkül végezte ott baráti szívélyes dolgait, a kulisszák mögött a buzgó, tanult színész, magán a deszkákon Seakspeare, Katona, Teleki, Schiller, Goethe, Madách remekeinek képzett mestere. A közönség beczeje, az asszonyok kedvelteje, az ifjúságnak pedig rajongással párosult bálvány. Mig a deák-csoport a felső régiókban tombolva ujjongott Antoniuussal, a plebessel vagy Dantonnal, Keplerral, addig egy fokkal alább már Coriolánusa hódított, az első emeleten Faust szenvedő lényét talált rajongó hívőkre és lenn a szölkében az irgalmatlan kritikus és a Páris, Bécs látta finomult izlés Bánk-Bán-ban pathosának, Ádám passzív szenvedésének örvendett.

Az ifjúság rajongott érte, mint akár Márkus Emiliáért. Szavát utánozták, taglejtéseit próbálta, hangsúlyozását elsajátította, járásába beleszokott és ha egy élvezetűs este után újra megtelt az egyetem folyosója mámoros tagokkal, az ő tegnapi alakítását lehetett kiismerni a járó-kelőkben.

Mi azt hittük, hogy Antoniusa a legremekebb alkotása, nyomon kísértük, midőn sutogva sugta Cassius az összeesküvőknek, hogy Caesar mint tolja vissza háromszor a koronát, láttuk Antoniusat az ő hódító mosolyával, midőn utóbb Brutust leverte szavával és fennállott a rostrumori és hallgatva előbb megkezdte:

Rómaiak, földieim, barátaim

és tovább

A jó, mit ember tesz, gyakorta sirba száll
Vele, a rossz túléli őt

megreztette az ifjakban a szimpatitát, Caesar iránt és a plebs pártjára állott a mámortól lázongó karzat, hogy üsse Brutust, mikor végig zajlott a szónoklat egész symphoniája és leszállt számitó, kiczirkalmazott léptekkel, hogy fellebbentse a holt Caesarról a halotti lepelt, vele volt az egész színház. És így tovább.

Láttuk aztán mint Ádámot a szerelem örvöngő kitérőseitől egészen a lehangelés ernyesztő legkisebb redőig. E szerep valóban neki volt teremtve úgy szólván, e passiv, Lucifertől vezetett Ádám, ki csak vezetésre cselekszik, ki nem

léphet ki a sátánangyal által köréje rajzolt bűnkörökből, és mint egy szomnambulista halad a rosznak kezében és szenved és sir és elernyed, majd újból felpezsdül, küzd, a rend ellen tör, de nem szabadulhat ki az ördögvezér kezéből. Látjuk még mint épít lakot és köti össze a gerendákat és ápolja Évát, mint száll le bitorából, hogy ott hagyja az ékiratos phareói karosszéket és a népből öleljen egyet, látjuk fejét lehajlani a bakóczölöpre és sirva karolni magához, mint Miltiadés, vagy látjuk mint hempereg a kéjtüzes szenvedélyében a vérásta Róma bünei közt, mint Tankrédet, Keplert elmámorosodva zengeni:

Ah, hallom, hallom a jövő dalát

és utána kikelve magából a lázadás tribünjén, mint harczrahívó demagóg kiáltja

Egyenlőség, testvériség és szabadság.

E dantoni jelenése remek volt, de pillanatnyi és a szabadság irtó mámorá elégeti, a forradalom látvája őt is betakarja, hogy ruhát letepvé szálljon fel a bakóhoz és Robespierret magával hívja a tulvilágba. Aztán Londonban, a falanszterben, az égben, az eszkimók között, mig végre kitör a paradicsomi jelenetben és eltaszítja az ördögöt, hogy Isten előtt térdre zuhanjon.

Említsük Faustot? Bánk-Bánt? Említsük még azt a művészi hangulatot, színezetet, melyet

HIREK.

— **Lapunk** legközelebbi száma a holnapi ünnep miatt szombat este 6 órakor jelenik meg.

— **Elöléptetések.** A király a vallás- és közoktatási miniszter előterjesztésére a csanádi székeskáptalanban Dobó Miklós címzetes apát és éneklőkanonoknak az olvasókanonokságra, Dollencz József címzetes apát és örkanonoknak az éneklőkanonokságra, dr. Spéth Károly címzetes apát és székesegyházi főesperesnek az örkanonokságra, follimonovi Folly Emil prelátus, címzetes prépost és ifjabb mesterkanonoknak az idősb mesterkanonokságra s székesegyházi főesperességre és végre Hemmen Ferencz Bonnaféle alapítványos idősb kanonok és papnevelői igazgatóknak az ifjabb mesterkanonokságra való fokozatos előléptetését jóváhagyta.

— **Dessewffy püspök bérmautja.** Mint lapunk közelebbi számában közöltük, Dessewffy Sándor püspök szeptember hó folyamán bérmautra indul. Utiterve szerint folyó hó 13-án Buttinyban, 14-én Monyásán, 15-én Boros Jenőn, 16-án Csermőn, 17-én Pankótán, 18-án Uj-Szt. Annán, 19-én Világoson, 20-án Gyorokon, 21-én Glogovácson, 22-én Ujpanáton, 23-án Fakerten fogja a püspök a bérmálás szentségét kiszolgáltatni.

— **Kinevezések.** A tegnapi rendkívüli közgyűlés berekesztése előtt Rónay Jenő főispán a következő tiszteletbeli tisztviselőket nevezte ki: Mattiasich Ferencz nagyszentmiklósi ügyvédet tb. főügyésszé, Burger István törökkanizsai, Nikolics György törökbecsei és Korsos Elemér alibunári ügyvédek tb. alügyésszé.

— **Őszi közgyűlés.** Az idei őszi közgyűlés októberhó 9-én fog megtartatni. Ezt megelőzi a 8-án tartandó tisztizték. Az állandó választmányi ülések szeptember hó 21-én veszik kezdetüket.

— **Változás a csanádi klerusban.** Dessewffy Sándor püspök Jung Miklós nagyjécsai segédlelkészt helyettes lelkészül Mokrinba helyezte át.

— **Időjárás.** Imár azon aggódtunk, hogy a szép őszi esték helyett hűvös komor őszen lesz részünk. Az időjárás azonban tegnap óta alaposan megváltozott. Ragyogó napfény vette újra át a birodalmát, kellemes enyhe meleg teszi élvezetessé az utcán való tartózkodást. Az üzerczigerek, mantilok újra a ruhaszekrénybe kerülnek, a jóságos meleg a hölgyeknél uraknál előcsalja a nyári ruhákat.

— **Feltartóztatott bucsusok.** A szegedi bucsusokat, kik a napokban Radnára indultak, Cs. Palota közs. előljárósága az alispáni rendelet értelmében feltartóztatta. Ez alkalommal a bucsusok és a község előljárósága között majd véres verekedésre került a dolog és csak Bezdán szeged-belvárosi káplán higgadságának köszönhető, hogy a bucsusok fenyegetéseket be nem váltották és a falut fel nem gyújtották. A derék pap szava hatott és a bucsus csoport visszafelé irányította útját.

megjelenésébe tudott lehelni, hogy az élethől kirántson és egy általa alkotott világba ragadjon. Mert ez az ő világa, az ő köre, az ő ereje volt. Sokan elítélték ezért, mert élesen kivált környezetéből és egy individualis sajátos volt, mivel teljesen át és beleélte magát alakítandó személyébe. A kritika igen sokszor inkább a Nagy Imrét ismerte ki az ő szerepeiből, mint az alakított személyiséget, de épp e Nagy Imre volt az a vonzó egyéniség, mely a nőket elbájolta, az ifjúságot tüzelte, a közönséget elragadta.

És ime finita la tragedia! A ki meghalt a szinpadon mint Miltiadés, mint Caesar, Antonius, Bánk-Bán, egy gyors golyóval ment a gyors halálba, ugyszólván abban a deli korban, melyben hősei hagyták el ezt az árnyékvilágot. Elhozta magával a szinpadról az életbe a szenvedélyt, a fanyar mosolyt, a lemondást, az életmegtagadást és talán kereste is itt, hol oly kevés a művészi és sok a prózai, kevés a poésis és tömördek a kiabrándulás, hol virit a rózsza, a tavasz, de bele süvölt az általános pompába egy haláltlehelő északi szél.

Kies volt működése és kies volt neki a szinpad, mert sok babért termett neki és örömet. Ki hitte volna, hogy abból a büszke tudatból, hogy benne a nemzet egy híres alakját bírja művészetének, ki hitte volna, hogy egy éjféli órában, egy kézfordulás alatt önmaga fossza meg a nemzetet az örömtől, a büszkeségtől?

— **Hymen.** A fel-töröntáli ármentesítő-társulat pénztárosa, Lombay Imre f. hó 9-én vezeti oltárhoz Hauptvogel Lujza urhölgyet Aradon. — **Dr. Szimits Pál** nagyikindai városi II. od orvos eljegyezte Adamovits Miklós nagybirtokos leányát, Máriát.

— **Beszűntetett kövezés.** Mint a „Nagyikindai Közlöny“-ben olvassuk: Nagyikindai város tanácsa a városi mérnök Hubaffy Mihály előterjesztésére az utcai aszfaltozást egyelőre besűntette. A városi mérnök nézete szerint a vállalkozó 15 cmlrel magasabb színvonalat vett, mint a milyent ő a felszínmérésnél megállapított és kijelölt volt. Egy más ok volt azon körülmény, hogy a vállalkozó nem gondoskodott a magasra emelt aszfalt és a sokkal alacsonyabban fekvő régi kövezet összekötéséről s ennél fogva közvevényes. A vállalkozó ennek ellenében az állam-építészeti hivatalból egy szakember kiküldését kérte. Ezt olvasva, kinek nem jutnának eszébe azok a merész ugrások, melyekkel az ember kénytelen, mikor Becskereken például a Werler féle vagy a Weisz féle üzlethez akar kerülni. A hölgyek már rég feladták a küzdelmet, de a férfiak még mindig próbálgatják, hogy lehet-e nálunk a keramitrol az aszfaltra létra nélkül jutni. Van olyik, akinek sikerül, másik meg betöri az orrát. Ez utóbbi köztudomás szerint igen kellemetlen. Ezért cselekszik a kikindaiak igen helyesen, hogy most szűntetik be a kövezést mikor még nem késő. Nem is magyar emberek ők, mert a mások kárán okulnak. Sajnos, hogy éppen a miénk.

— **Táncvizalom Török-Becsén.** Az e hó 17-én Török-Becsén tartandó versenyek alkalmával a Briedmann-szálloda helyiségeiben zárt körű táncmulatság fog tartatni, melyre a meghívók már szétküldettek. Személyjegy 2 frt. Családjegy 3 frt. Kezdeté esti 9 órakor.

— **A „Tiszavidék“ pöre.** Van Csongrádon egy „Tiszavidék“ című újság, amelyben Hegyi páter szokta cikkeket a nyilvánosságnak átadni. Ez még nem lenne baj, de azonkívül a lap — dacára hogy nem politikai lap — még amellet politikai cikkeket is közöl. A szegedi sajtóiróság politikai cikkek közlése miatt felsősségre vonta Szilbert, a lap kiadóját és háromhavi fogházra ítélte.

— **A szilvas-kocsik közt.** Berkes Lajos rendőrbiztos tegnapelőtt éjjel hazafelé tartott s lépteinek zajára a Vörösmarty utczában levő szilvas-kocsik között garázdálkodó lak sihader szaladt el hat felé. A szilvából lakmároztak, a mikor meglátva a rendőrbiztos, elfutottak. Berkes az éppen arra járó őrzőjét segítségé mellett elfogta a szilvatolvajokat.

— **Brankovics György ellen.** Az Ujvidéken megjelenő „Strázsa“ című szerb újság ismét megbotránkozott, hallatlan módon támadja meg Brankovics Györgyöt, a szerb patriarchát: „Vajjon nem iszonyu dolog-e csak el is gondolni: hogy szent Száva, a dicső Nemanics székén ma egy közönséges tolvaj ül? Nem borzasztó-e el is gondolni: hogy ez az ember Ő Császári és Apostoli Királyi Felsége Felszentelt személyének titkos tanácsosa? Hogy ez az ember az egész szerb nemzet egyházi feje?! Oh;... Brankovics György szörnyű gyalázatunk... Vuk messze maradjon tőled... Mossad magad... szégyenünk... mossad magad, vagy szállj le, szerencsétlen, arról a szent székről, a

Az ifjúság, ki látta őt és rajongott érte, még soká fogja maga előtt látni a kerepesi ut lobogó lombjai alatt, a Szikszayban, a színház udvarán és a szinpadon, de ha elmegy a nemzeti színház bérháza előtt, már hiába, érzi magában, hogy odafenn a negyedik emeleten nem él többé kedvence, a ki lelkesítette, mert teljesen megfelelt az ő hangulatának, az ő tüzes határokat nem ismerő, ál és nemes pathontól áthatott kedélyének.

Odakünn pedig az ékes kerepesi temetőben egy új sirhant domborul, mely fölé a kegyelet felállítja majd obeliszk követ mint sokannyi nemes halottja fölé, kik korán mentek el, korábban mint reméltük. A Csakók, Telekyek, Balázsok árnya egy ujjal szaporodott és fölöttük meg nem érthetőleg áll a kérdés, hogy miért? A választ elviszik magokkal, hadd töprengjen fölötté a későbbi buvár, a kutató, a kíváncsi.

Nagy Imrét az ifjúság gyázolhatja leginkább, nincsen ki úgy hozzászóljon továbbra szívéhez, oly átható rezgő hangokkal, oly visszhangra találó érdekességgel, oly lelkesítő és kiváló színekben lázító szavakkal. Ő elhatározta élete befejezését, virágzó korában átvázott és nem kiáltja ki többé Ádámmal az élőknek, a küzdőknek:

Vezess uj csatára Luczifer!

Morvay Győző.

melyet olyan szörnyen megbecstelenítettél! A bíróság elé György, vagy a Dunába ugorjál, hogy amennyire annyira kisebb legyen a gyalázat! Igy folyik ez tovább s az a szomorú, hogy az ügyesség mindaddig nem torolta meg e piszkolódást.

— **Ilyet még nem ért meg.** Egy nagyobb ünnepélyen történt: Egy elegáns gargon lakásba beszállásoltak egy öreg papot és egy fiatal tanítót.

A hogy lefeküsznek, a pap rettentő módon kezd horkolni. Szegény tanító nem tud elaludni, hánykolódik jobbra-balra; mit csináljon? Felköltse hálótlársát? Egyszerre mentő gondolat villan át agyán: el kezd fűtyölni és ime — a horkolás megszűnt. Erre persze ő is elhallgat. Kis vártatva megint csak folytatódik a horkolás. A tanító újra fűtyöl és — eredménytelen. Így folyt ez reggelig: A pap horkolt — a tanító fűtyölt. A mint a naparany sugara ágyukba sütött, feltápászkodtak, szóltanul öltöztek — elmentek reggelire. A papamorgó jó volt s a második palacknál a pap jókedvűen kérdé hálótlársát:

— Ugyan mondja kérem, hogyan aludt?

— Őszintén mondom — szól a fiatal pedagógus — nem aludtam semmit, mert főtisztelendő ur úgy horkolt, akár csak egy rozszant fűrészmalom.

— No, kedves barátom — mond szánakozó mosolygallyal a pap — hogy az ember álmlában horkol, azt én már hallottam, hanem hogy valaki egész éjjel fűtyöljön, ilyen bolondot még nem értem meg.

— **A borosjenői Jack.** Mócz Ignác borosjenői lakos örökös perpatvarban élt a feleségével. Tegnap végre megsokalta az asszony az örökös perlekedést és elhatározta, hogy elvált az urától. Ezt megis mondta férjének. Mócz erre oly dühös lett, hogy ütni verni kezdte az asszonyt, majd felkapott egy nagy konyhakést és azzal felmetszette a felesége hasát. Az asszony azonnal meghalt, Móczot pedig elfogták.

— **A postakocsis kincstára.** Temesvárról jelentik: A postai hatóságok hosszabb idő óta rendszeresen üzött postai lopásnak jöttek nyomára. Egy egyszerű paraszt postakocsis, aki két kerekű kocsin közvetítette a postát Dolova és Kubin közt, mindazokat a pénz és értékküldeményeket, melyeknek csomagolása, vagy tartalma erre alkalmasnak látszott, rendkívüli körmönfonsággal és még nagyobb ügyességgel fölbontotta s egyes bankjegyet, illetőleg az arufélékből egy-egy darabot kivett. A kocsis, kit Pusztics Milánnak hívnak, olyan ügyességet sajátított el a levelek és csomagok fölbontásában és újból való beragasztásában, hogy a felek, bár ismételt hiányok gyanakodókká tettek, mégis átvették a küldeményeket s a borítékon mit sem vettek észre. Minthogy pedig átvett küldemények tartalmáért a posta nem szavatol, a postakocsis folytathatta üzelmét, míg végre a kubini főszolgabíró is ily módon károsodott s egy ékszerdobozból egy értékes tárgy hiányát konstataita. A főszolgabíró azonnal feljelentette az esetet s a megejtett nyomozások során a gyanu a postakocsira háramlott, akinél, tagadása dacára, házkutatást rendeztek s ez alkalommal valóságos kincstárt találtak a lopott értéktárgyakból s pénzekből. A tolvajt bekisérték a pancsovai ügyésszékhez.

— **Gyilkosság a nyílt utcán.** Battonyáról borzalmas gyilkosság híre érkezett. Varga Antal jómódu battonyai paraszt embert ismeretlen tettesek nyílt utcán kannibáli kegyetlenséggel meggyilkolták. A borzalmas gyilkosság áldozata, kit 50—60 lépésnyire saját lakásától, hátulról támadtak meg, rettentően el van csonkítva; alkapsza teljesen le van vágva, fülét leszelték, orrát, homlokát ketté hasították. — Valószínű, hogy Vargát bosszúból ölték meg, mert a kevés pénz, mely nála volt, zsebében meg is találták. A szegedi rendőrség erősen nyomozza a tetteseket.

— **Az örmények magyarsága.** Szamosujvár tulnyomo részben örmény lakossága elhatározta, hogy a millénium alkalmából hatszáz ezer koronára menő összeggel állami főgimnáziumot létesít. Szamosujvár városát ez elhatározásában fontos állami és nemzeti szempontok vezérelték, mert azt tartja, hogy csakis a szamosujvári görkati püspökség, káptalan és papnevelő székhelyen létesítendő magyar állami főgimnázium szoktat-hatja el a román ifjúságot a hazafiatlan szellemű nemzetiségi középiskoláknak a tömeges látogatásától. Csáky gróf közoktatásügyi miniszter örömmel üdvözölte a város ajánlatát s leiratában megjelölte a főgimnázium létesítésének feltételeit, melyekhez a város minden pontban hozzájárult. — Most már csak a vagyonfelügyeleti szempontból a belügyminiszter által eszközözendő jóváhagyás van még hátra. Megjegyzendő, hogy Szamosujvár polgárai abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy semmiféle községi pótdadót nem kell fizetniük, sőt még a főgimnázium céljaira felajánlott hatszáz ezer koronát is a város megtakarított vagyonából fedezi.

— **Magyar királyi államvasutak.** A kincstári bélyegjeggyel ellátott fuvarlevél, másodpéldányok után a dijszabás I. részében megállapított felvételi bélyegilleték felszámításának megszüntetése. Az árak átvételének elismerésére szolgáló s a feladó kívánságára kiszolgáltatandó fuvarlevél példányok után, amennyiben ezek kincstári bélyegjeggyel már

ellátott fuvarlevél — másodpéldány úrlapokon állítanak ki, a magyar és osztrák vasutakon f. évi január hó 1-től érvényes díjszabás I. rész D. fejezete IX. szakaszában megállapított 5 krnyi felvételi bélyegilleték beszedését a m. kir. államasutak és az általuk kezelt helyi érdekű vasutak valamint a kir. szab. pécs-bacsi vasut állomásain további intézkedésig ezennel megszüntetjük. Hasonlóképen mellőztetni fog a felvételi bélyegilleték külön beszedése abban az esetben is, midőn másodpéldány kiállítására 5 kros kincstári bélyegjeggyel ellátott fuvarlevél úrlapok használatnak. Miután azonban a régi fuvarlevél úrlapok használatára vonatkozólag megállapított átmeneti idő csak f. é. október hó 1-ig terjed, figyelmeztetjük a szállító közönséget, hogy a jelzett idő ponttól kezdve a fuvarlevél másodpéldányok kiállítására csak az új mintájú bélyeges kincstári másodpéldány úrlapok lesznek használhatók. Budapest 1893 augusztus hó 23. Az igazgatóság.

Táviratok.

A király a hadgyakorlatokon.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Krakoviceben a tegnapi hadgyakorlatok után Albrecht főhercegnél ebéd volt, melyen a király ő Felseje is részt vett. Ebéd után ő Felseje hosszabb cercelet tartott, mely alkalommal a jelen volt magyarokkal magyarul társalgott. Többek között örömet fejezte ki, hogy részt vehet a magyarországi gyakorlatokon és örömet — ugymond — fokozza ama hír, hogy Vilmos császár is jelen lesz. „A kolerától — ugymond ő Felseje — nincs mit félnünk, mert az utolsó hivatalos jelentések határozottan kedvezők.”

A hercegprimás jótékonyága.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Vaszary hercegprimás újabban a következő adományokat tette: a lévai iskolára 100 frtot, az esztergom-szent-györgyi iskolára 300-at, az esztergomi közpórháznak 100-at, végre a menza akadémiának 500 forintot adományozott.

Az öngyilkos művész.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Nagy Imre temetése a nemzeti színház udvaráról történik. A szertartást Szász Károly ref. püspök végzi, míg Császár Imre a nemzeti színház tagja bucsuzik el a szeretett kartárostól. Most tűnik ki még, hogy mekkora részvét kíséri sirjába a szerencsétlen művészt. Koporsója telve van virággal, koszorúkkal, barátai, tisztelői vetekednek egymással, hogy miként adjanak mélyen érzett igaz bánatuknak kifejezést. A lakás kilincset egymásnak adják a látogatók. Részvéttel beszélnek Nagy Imre árván maradt leányáról Idáról, aki most lett még csak 16 éves. A nemzeti színház udvarán rémült, ijedt arcok. A művészek csoportokba állva — arcukon a fájdalom, a kétségbeesett néma szánalommal — beszélnek a szomorú esetről, kiváló társuk hatalmas szenvedelméről, mely abba az országba kergette őt, honnét nem tér meg az utazó.

— Mit jelent a fekete zászló? kérdé tegnap reggel Paulay Ede, a mint belépett a színház udvarára.

— Nem kapta meg, igazgató ur a táviratot?

— Nem.

Nagy Imre meghalt . . . Paulay tántorogva lépett e lesújtó hír hallatára egy pár lépést, aztán Vizváry jött hozzá s elmondta a gyászos esetet. Mélyen megrendülve hallgatta, a nemzeti színház kitűnő tagjának szomorú esetét, a ki közel is állott hozzá, hisz nemcsak igazgatása alatt álló kiváló művész volt, hanem egyik legkitűnőbb tanítványa is.

A nemzeti színház minden tagja természetileg vesz részt a temetésen.

A szerb-török követ.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Belgrádból jelentik, hogy Tevük Bey, az új török követ ma este utazott Milánovics külügyi osztálytanácsossal Aranyelovácba, hogy akkreditáló levelét a királynak személyesen átadja.

Bismarck betegsége.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Schweninger tanár Bismarck orvosa mint Berlinből jelentik, azt állítja, hogy a herceg állapota sokkal komolyabb, mint gondolják. Tegnap óta keveset javult, de a visszaeséstől tartani lehet, mert komoly veszélyt hozhat a hercegre.

A helyzet Szerbiában.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) A „Pesti Napló” tudósítójának alkalmá nyílt egy befolyásos államférfiival Szerbia jelenlegi helyzetéről beszélgetni, aki az utóbbiakat mondta: Szerbiában a politikai helyzet felettébb megnyugtató. Sándor királyt az egész országban lelkesen fogadják és bizonyára a lelkesedés kifejezései nagy befolyással lesznek ifjú lelkületére. Az adók, a miket eddig rendetlenül fizettek, most szépen folyik be. A földmives nép nyugodtan térhet ekéje mellé. A pártéletben változás állott be. A radikális párt előbb forradalmi, aztán gyakorlati párt volt, mostanában mindkettőből egy kevés. A párt kebelében keletkezett és mindinkább erősödő udvari párt a bomlás csiréit terjeszti. Udvari párt alatt itt nem azt kell érteni, mint másutt. Háromféle pártól lehet itt szó: Sándor királyról, Milánéról és Natáliáról. Mind a háromnak külön befolyása van Szerbia államéletére. Dokics miniszter tudvalevőleg Milán befolyása alatt áll. Dokics betegsége sokkal komolyabb természetű, semmint azt általában hiszik.

A kolera.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az egész főváros területén tegnap és ma sem kolera betegség, sem haláleset nem fordult elő. Az ország különböző vidékeiről érkező hírek szerint — a kolera mindenütt csökkenőben van.

A kolera Berlinben.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) A ma érkezett hivatalos jelentés szerint az utolsó 24 órában újabb kolera betegség nem volt. Egy fiú, aki tegnap lett beteg, ma meghalt.

Elmaradt bucsujárások.

Budapest, szeptember 7. (A „Torontál” eredeti távirata.) Rómából távirják, hogy az idei őszi francia bucsujárásokat az aigues-mortesi események következtében a jövő évre halasztották.

REGÉNY-CSARNOK.

Szemet — Szemért.

Regény.

Írta: Trollope A.
Bevezetés.

Angolország nyugati részén egy magángyógyintézetben él — és évek óta élt egy szerencsétlen nő, kire névze régóta megszünt minden remény, hogy valaha máshol is élhessen. Senkije sincs, a ki ily reménységet táplálhatna. Barátai nincsenek és saját állapota olyan, hogy az elzárkózott és őrizet alatti életmód annyira sem kínos rá nézve, hogy még csak szabadulás után se sohajtozik. Pedig elméje folyvást működik — mint a tébolyodottaknál kétségkívül mindig szokott működni. Éber állapotában, úgy látszik szünetnélkül egy rendkívüli érdekű tárggyal foglalkozik és pedig fáradhatlan kitarással, bármennyi fárasztó legyen is az környezetére nézve. Örökké valamely régi tettét igyekszik igazolni. „Szemet szemért”, szokta mondani, és fogat fogért. Nem így szól-e a törvény? És e szöveget naponkint ugyszólván reggeltől estig ismétli.

Említtük, hogy a szegény nőnek nincsenek barátai. Nincsenek barátai, kik óhajtának felgyógyulását, kik meglátogatnák mostani szomorú állapotában, kik igyekezzenek gyöngéd szavakkal lecsillapítani meggyötört szívét. Egyébiránt véralkatta és elmebeli állapota olyan, hogy alig gyakorolna rá hatást bármily gyöngéd, szeretetteljes szó. Folyvást igazolja és mentegeti magát és miután azok, kik körül vannak, soha se vitáznak vele, valószínű, hogy részesül mindazon vigaszban, melyet a nyájas bánásmód nyújthat.

De, noha nincsenek barátai, noha senkije sincs, ki őt szeretné, nem nélkülözi azon anyagi kényelmet, melyet a barátság vagy a szeretet

megszerezhet valaki számára. Megtörténik minden, a mit nyomornak enyhítésére pénzzel meg lehet tenni. A házat, melyben lakik, szép pázsit és arnyas kert környezi. Kizárólag a gazdag osztálybeliek számára rendeztetett be és el van látva mindazon fényűzési tárgyakkal, melyeket egy tébolyodott élvezhet. A hölgynek külön cselédje van és ezen izmos és különben uralkodni szerető nő nyájasan beszél és gyöngéden bánik vele. „Szemet — szemért asszonyom. Oh! bizonyára. Így szól a törvény. Kétségkívül . . . szemet — szemért.” E szöveget naponkint tizenkétszer, sőt száz-tizenkétszer is ismétlé s csak azon lehet csodálkozni, hogy ő maga is meg nem tébolyodott bele.

Ne féljen az olvasó attól, hogy egy magántébolyda falai közt fogunk maradni. A nyomorúság e menhelyéről egy szót se szólunk többé, hanem elmondjuk azon nő történetét, ki itt lakott, — elmondjuk élettörténetét azon időpontig, midőn tébolya ide juttatá. E történetet senki se tudta az intézetben, az igazgatón kívül. A többi házbellek, kik az intézetben levő egyéb betegek viszonyait ismerték, midőssze csak annyit tudtak, hogy e szegény nő eltartási költségeit évnegyedenként Scroope lord fizette ki.

I. FEJEZET.

Scroope kastély.

Több év előtt — az idő nem tartozik e dologra — a Scroope kastélyban Scroope lord lakott. A kastély még Erzsébet királyné korában épült, de nem tartozott a hirneves műemlékek közé. Az utazók és tájképfestészek nem ismerték, mint az angol nemesség és arisztokracia annyi más palotáját. Nem volt bizonyos nap kitűzve, ritkaságainak megtekinthetésére és azt se gondolta senki, hogy a házfelügyelő tetemes jövedelmet huz mutogatásért kapott borraivalókból. A kastély — egy nagy téglapülete, szemközt állt a falu főutcájával — ha ugyan a főbejárás egy ház homlokzatánál fő jellegét képviseli, mert a tulajdonképeni lakosztályok ablakai a tulsó oldalra nyíltak, Scroope falu körülbelül egy angol mértöldnyi hosszú utcából állt, egyik végén a templommal és a lelkészlakkal, s csaknem a másik végén a kastélylakkal. De a kert még benn volt a parkban és az utca ezen oldalán csaknem félhosszában a lord telkének magas, sötétzöld fala nyult el a publikánusok, pékek, fűszerárosok, mészárosok és egyéb magánzók házaival, melyek oly közel voltak építve egymáshoz, hogy az idegen többnek tartotta Scroopeot egyszerű falunál.

A kastély és a templom közt néhány kiváltságosabb embernek megengedett házat építeni és kertet csinálni, de e házaknak oly időben kellett épülnök, midőn a földesurak még sokkal kevesebb voltak feltékenyebbek a mostaniaknál szegényebb sorsu szomszédaiknak ilyenén terjeszkedésére.

Maga a park terjedelmes volt, a melléképületek olyanok valának, melyek egy lord házatájékát megilletik, de olyasmik, a mi szépeknek vagy vonzónak lehetne nevezni, nem volt sem ezeken, sem azon. A falu lapályon feküdt és a park sűrű fái nem képeztek festői csoportokat. Az uradalom mintegy 500 holdnyi kiterjedésű erdejét, mely a templom mögött és az uttól meglehetősen messze terült el, ugynevezett csapások szelték át, melyeken azonban csak parasztszekerek járhattak s az egész parkot széles fásor körítte. Itt ott álltak ugyan egyes magános tölgyfák, melyekre a lord nagyon büszke volt, de egész uradalmában egyetlen oly valódi szépségű vázlatra se lehetne találni, milyennel az angol főurak közül oly sokan méltán büszkélkednek.

A terjedelmes kastély szobái magasak és tágasak voltak. A főajtó óriási előcsarnokba nyílt. A nagy könyvtár tele volt régi könyvekkel, melyeket senki se olvasott, — elavult és most már teljesen használhatatlan theologiai művekkel, a legkevesebb ismert klasszikusok ivrettű kiadásaival, melyeket soha senki sem olvasott. A század eleje óta egyetlen művel se gyarapították a könyvtárt, sőt csaknem azt mondhatjuk, hogy ugyanazon időtartam alatt egyetlen könyvet se vették le a polczról. Több szobát, mint pl. egy salont két melléktermével együtt soha se nyitottak fel. A nagy ebédlőt néha használták, minthogy a családi hagyományok szerint itt szoktak ebédelni, valahányszor vendégek voltak a kastélyban. Igaz, hogy a Scroope kastélyban a vendégek a ritkaságok közé tartoztak, de Scroope ladyt néha mégis meglátogatta egy-két barátja és nagyritkán a környékbeli papokat és a szomszédban lakó földbirtosokat is meghívták ebédre, nejeikkel együtt. Mikor a lord és neje egyedül voltak egy kis reggeliző szobát szoktak használni, — e közt és a nagy ebédlő közt volt azon kis szoba, melyben a lady lakott. A lord szobája a tó kastély hátulsó, vagy ha az olvasónak úgy tetszik, előreszén volt, közel az utcára nyíló ajtóhoz és a legkomorabb benyomást tette a nagy ház valamennyi szobája közül.

(Folytatása következik.)

Felelős szerkesztő: Dr. Brájfer Lajos.
Főmunkatárs: Holtz János.

